

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 28/2010 vp

Valtioneuvoston selvitys yhteisen maatalouspolitiikan tulevaisuudesta: julkinen keskustelu vuoden 2013 jälkeistä aikaa koskevasta politiikasta ja Suomen kannat

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 1 päivänä joulukuuta 2010 lähettänyt jatkokirjelmän Valtioneuvoston selvitys yhteisen maatalouspolitiikan tulevaisuudesta: julkinen keskustelu vuoden 2013 jälkeistä aikaa koskevasta politiikasta ja Suomen kannat asiassa E 30/2010 vp maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Kari Valonen, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Jyrki Niemi, MTT Taloustutkimus

- maatalousekonomisti Kyösti Arovuori, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos
- toimialapäällikkö Marika Säynevirta, Elintarviketeollisuusliitto ry
- johtaja Seppo Aaltonen ja johtaja Simo Tiainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon MmVL 7/2010 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus pääpiirteissään

Komission tiedonanto käy läpi maatalouden toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, yhteisen maatalouspolitiikan tulevia haasteita ja tavoitteita sekä kuvaa yleisellä tasolla komission ajatuksia tulevasta politiikkakeinoista. Asiakirja ei sisällä arvioita tai esityksiä yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisrahoituksesta, yhteisen maatalouspolitiikan pilarien välisestä rahoituksesta tai edes yhdenkään yksittäisen tukimuodon tuen suuruudesta. Siksi komission tiedonan-

non taloudellisia vaikutuksia Suomelle tai maatalousyrityksille on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

Komission mukaan tulevan yhteisen maatalouspolitiikan tulee olla vihreämpi (politiikan ympäristöllistä näkökulmaa tulee lisätä), yhteisen maatalouspolitiikan I pilarin tuen tulee jakautua tasaisemmin jäsenvaltioiden välillä ja II pilarin tulee keskittyä kilpailukyvyn lisäämiseen, luonnonvarojen kestäväin käytön edistämiseen ja tasapainoisen alueellisen kehityksen

edistämiseen. Aiempaa vahvemmin toiminnan johtavina teemoina olisivat ympäristö, ilmasto ja innovaatiot. Komission mukaan tällä tavoin uudistettu politiikka olisi linjassa myös EU 2020 -strategian kanssa. Lisäksi komissio katsoo, että maataloustuki tulee kohdistaa entistä paremmin aktiiviviljelijöihin ja viljelijöiden tarjoamista kollektiivisista palveluista tulee antaa heille kompensatio. Poliitiikan yksinkertaistamista tulee myös jatkaa. Uudistus tulee kuitenkin tehdä rajallisin budjettiresurssein ja tilanteessa, jossa talouden taantuma on vakavasti vaikuttanut maataloussektoriin.

Komission esittämät tavoitteet tulevalle poliitikalle ovat elinvoimaisen elintarviketuotannon ylläpitäminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja tasapainoinen alueellinen kehitys.

Vaikka komissio haluaa säilyttää nykyisen kahteen pilariin perustuvan maatalouspolitiikan tukimallin, se esittää yhteisen maatalouspolitiikan tuki-instrumentteihin huomattavia muutoksia. Ensimmäisen pilarin tuet olisivat komission mukaan vuosittain viljelijöille maksettavia ja toisen pilarin tuet perustuisivat monivuotisiin ohjelmiin.

Yhteisen maatalouspolitiikan keskeisen tukivälineen eli maatalouden suorien tukien osalta komissio lähtee niiden uudelleenjaosta, uudelleensuunnittelusta sekä paremmasta kohdentamisesta. Komission mukaan tukijärjestelmän tulee olla ymmärrettävämpi ja perustua taloudellisiin kriteereihin, jotta tuki täyttää keskeisen tehtävänsä tulotason turvaajana. Lisäksi myös ympäristölliset kriteerit ovat tärkeitä, jotta varmistetaan tukeen liittyvien julkishyödykkeiden saanti.

Komissio esittää suorien tukien tasaamista vanhojen ja uusien jäsenmaiden välillä rajatusti siten, että kaikille jäsenmaille taattaisiin tietty keskimääräinen hehtaarituki. Kaikkien vähiten tukea saavien maiden tuen nosto rahoitettaisiin leikkaamalla suurimpia tukia saavien maiden tukitasoja pitkän siirtymäajan kuluessa ja välttämällä suuria muutoksia tukitasoissa, sillä näillä voisi olla huomattavia taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Samalla kaikissa maissa siirryttäisiin

alueelliseen tasatukimalliin ja luovuttaisiin historiallisista tukimalleista.

Jatkossa komission linjauksen mukaan suorien tukien järjestelmä koostuisi useasta eri elementistä ja järjestelmällä edistettäisiin nykyistä useampia tavoitteita:

— Perustuki olisi samansuuruinen hehtaari-perusteinen tulotuki tietyn alueen viljelijöille. Se olisi nykyisenkaltainen siirrettäviin tukioikeuksiin perustuva tuotannosta irrotettu tuki. Tuen saamisen edellytyksenä olisi täydentävien ehtojen noudattaminen. Perustukeen liittyisi tilakohtainen tukikatto, joskin isojen tilojen palkallinen työvoima otettaisiin huomioon katon suuruutta määriteltäessä.

— Ympäristölisäosa olisi pakollisista perustason maatalouteen liittyvistä ympäristötoimenpiteistä maksettava vuosittainen lisäosa. Toimenpiteiden tulisi tukea sekä ympäristö- että ilmastotavoitteita. Tällaisia perustoimia voisivat olla esim. viljelykierto, pysyvät laitumet, kasvi- peitteisyyden ylläpitäminen ja ympäristökesanointi. Ympäristölisäosa ei edellyttäisi nykyisen ympäristötuen kaltaista pitkäaikaista sitoutumista toimenpiteisiin.

— Luonnonolosuhteidenlisäosa olisi nykyisen LFA-tuen kansallisen lisäosan kaltainen täysin EU-rahoitteinen tietyille alueille suunnattava pinta-alaperusteinen lisätuki, joka täydentäisi II pilarin alla maksettavaa LFA-tukea.

— Tuotantosidonnainen lisätuki olisi jäsenvaltiolle vapaaehtoinen tukimuoto, jonka avulla voitaisiin ylläpitää tiettyjä taloudellisesti tai sosiaalisesti tärkeitä tuotannonmuotoja tietyillä erityisillä alueilla. Tukea maksettaisiin tietyn selkeästi rajatuin ehdoin (kiinteät alat, satotasot tai eläinten lukumäärä).

Yhteisen maatalouspolitiikan markkinatoimenpiteiden osalta komissio lähtee siitä, että nykyisenkaltaiset markkinatoimet tulee säilyttää turvaverkkoina markkinoiden entistä suurempaan vaihteluun vastaamiseksi. Komission mukaan toimenpiteiden soveltamisalaa ja kattavuutta voidaan kuitenkin tarkastella. Lisäksi myös markkinatoimien järjestelmää voidaan yksinkertaistaa. Uusia politiikkaelementtejä mark-

kinoiden toiminnan parantamiseksi tullaan esittämään.

Maitokiintiöt poistuvat vuonna 2015. Komissio tulee antamaan vuoden 2010 lopussa lainsäädäntöehdotuksia korkean tason maitoryhmän suositusten (mm. sopimussuhteiden ja tuottaja-organisaatiojärjestelmän kehittäminen) perusteella siitä, miten maitosektorin pitkän aikavälin tasapaino voidaan saavuttaa. Sokerisektorin osalta, jonka kiintiöjärjestelmä on päättymässä markkinavuotena 2014/2015, komissio tulee esittämään erilaisia optioita tulevaisuuden linjaukseksi. Yksi optio on kiintiöjärjestelmän häiriötön poistuminen jollain aikavälillä tulevaisuudessa.

Komissio lupaa myös tehdä esityksiä maatalouden markkinoiden ja elintarvikeketjun paremman toiminnan takaamiseksi. Komission mukaan viljelijöiden osuus elintarvikeketjun arvonnäistä on pienentynyt koko ajan. Tähän asiakokonaisuuteen liittyvät mm. elintarvikeketjun epätasapainoisen neuvotteluaseman tasapainottaminen, sopimussuhteiden kehittäminen ja läpinäkyvyyden lisääminen elintarvikeketjussa sekä maatalouden johdannaismarkkinoiden toiminta.

Tiedonannossa komissio esittää myös kolme yleistä vaihtoehtoa CAPin tulevalle kehittämiselle. Kaikki vaihtoehdot pitävät sisällään nykyisen kahden pilarin järjestelmän jatkamisen, joskin tasapaino eri pilareiden välillä vaihtelisi mallien välillä.

Vaihtoehto 1: Nykyisten politiikkatoimenpiteiden säilyttäminen ja niiden vähittäinen muuttaminen.

Vaihtoehto 2: CAPin kehittäminen tasapainoisempaan, kohdennetumpaan ja kestävämpään suuntaan.

Vaihtoehto 3: CAPin laaja-alaisempi muuttaminen.

Valtioneuvoston kanta pääpiirteissään

Suomi pitää komission tiedonantoa yhteisen maatalouspolitiikan tulevaisuudesta sekä sen haasteista ja tavoitteista hyvänä pohjana tulevalle keskustelulle. Suomi yhtyy komission esittamiin keskeisiin haasteisiin tulevalle yhteiselle maatalouspolitiikalle.

Suomi katsoo, että yhteistä maatalouspolitiikkaa tarvitaan kannattavan tuotannon ylläpitämiseksi koko unionin alueella sekä ympäristön kannalta kestäväällä tavalla tuotettujen puhtaiden, turvallisten ja laadukkaiden elintarvikkeiden saatavuuden turvaamiseksi EU-kansalaisille. Maatalous on luonteeltaan sektori, jossa tarvitaan pitkäjänteistä ja ennustettavaa politiikkaa. Sektorin on pystyttävä tekemään mm. pitkälle tulevaisuuteen ulottuvat investointipäätöksensä oikean tiedon perusteella.

Suomi yhtyy esitettyihin keskeisiin tavoitteisiin, jotka hyvin kytkeytyvät myös Eurooppa 2020 -strategiaan. Suomen näkökulmasta perustamissopimuksessa mainittujen tavoitteiden ohella elintarvikehuollon ylläpitäminen kaikilla yhteisön alueilla, maaseutualueiden tasapainoisen kehityksen turvaaminen sekä ympäristökysymysten huomioon ottaminen ovat keskeisiä tavoitteita, kuten komissio esittää.

Suomi katsoo, että yhteisön suorien tukien järjestelmää tulee kehittää historiallisista tukimalleista asteittain kohti alueellista tasatukimallia kaikissa jäsenmaissa. Tuotannosta irrotettu tilatukijärjestelmä tulee nähdä sekä korvauksena julkisten palvelujen tuottamisesta että kompensatioruokapöytäkirjoista korkeammista kustannuksista ja standardeista.

Komission ajatuksista suurten tilojen tukitoista tai pienten tilojen tuesta tulee saada lisätietoja, minkä jälkeen niiden vaikutuksia Suomelle voidaan arvioida. Suomi tukee ajatusta tuen suuntaamisesta aktiivisille viljelijöille. Aktiiviviljelijän määrittelyssä tulee kuitenkin olla jäsenmailla laaja liikkumavara. Täydentävien ehtojen järjestelmän selkiyttäminen on kannatettavaa.

Suomi katsoo, että entistä markkinasuuntautuneemmassa ja tiukemmin kilpaillussa ympäristössä on myös huolehdittava heikompien syrjäisten alueiden asuttuna pitämisestä ja tuotantoedellytysten säilymisestä. Yhteisen maatalouspolitiikan kautta näihin asioihin on voitu vaikuttaa yhteisen maatalouspolitiikan I pilarin (suorat tuet ja markkinatoimenpiteet) ja II pilarin (maaseudun kehittäminen) tavoitteet ja toimenpiteet hyvin yhteensovittamalla. Maaseudun ke-

hittämisessä jäsenvaltioille tulee antaa laaja toimivalta määritellä toimenpiteet omien tarpeidensa ja erityisten olosuhteidensa perusteella.

Yhteisen maatalouspolitiikan politiikkatoimia on kehitettävä niin, että toteutetaan EU:n Itämeri-strategiaa ympäristön suojelemiseksi. Tarvitaan alueellisesti kohdennettuja toimenpiteitä vesistökuormituksen vähentämiseksi ja lannan käsittelystä aiheutuvien typpi-, fosfori- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi.

On myös tärkeää, että kaikki maaseudun potentiaali, myös metsätalous ja muu kuin elintarviketuotantoon kytketty yritystoiminta, luetaan osaksi maaseudun kehittämispolitiikkaa. Suomi katsoo, että eurooppalaisia bioklustereita tulee kehittää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa vahvistamalla sekä hyvien käytäntöjen kautta.

Suomi on valmis avoimesti tutkimaan uusia riskienhallintavälineitä ja keinoja markkinoiden tasapainottamiseksi ja hintojen vaihtelun pienentämiseksi. Tällaisia keinoja voivat olla esi-

merkiksi hintafutuuriin laajempi käyttö maataloudessa, erilaisten vakuutusjärjestelmien kehittäminen ja tuottajien keskinäisten rahastojen laajempi hyödyntäminen.

Suomen näkemyksen mukaan eettisesti ja ympäristöystävällisesti tuotettujen elintarvikkeiden kysyntä kasvaa. Poliitiikan keinoin tulee varmistaa se, että monipuolisia erilaisin tuotantotavoin tuotettuja tuotteita on kuluttajien saatavilla kohtuulliseen hintaan kaikilla yhteisön alueilla.

Suomelle on tärkeää säilyttää nykyisten politiikkainstrumenttien vaikuttavuus ja jatkuvuus viljelijöiden tulotason vakauden kannalta, mutta myös kehittää niitä esim. vaikuttavampi ympäristönsuojelunäkökulma huomioon ottaen. On tärkeää säilyttää maataloustuotannon edellytykset kaikilla yhteisön alueilla. Siten ja ottaen lähtökohdaksi edellä esitetyt kannat komission tiedonannon yksityiskohtiin Suomen näkökulmasta sopiva linja tulevalle uudistukselle voitaisiin löytää vaihtoehtojen 1 ja 2 eri elementtejä yhdistämällä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta uudistaa sen, mitä se on lausunnossaan (MmVL 7/2010 vp — E 30/2010 vp) valtioneuvoston aikaisemmin asiassa antamasta selvityksestä todennut.

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen maailman ruokatuotannon suureen ongelmaan, että maapallon väestön määrän ennustetaan nousevan 9,2 miljardiin vuoteen 2050 mennessä. Myös ruoka on globaalisti niukeneva voimavara. Vaikka esimerkiksi viljan globaali tuotantomäärä on jatkuvasti noussut, niin viljan määrä henkeä kohti on kuitenkin väijäämättä laskenut 1980-luvulta lähtien. Tällä hetkellä yli miljardi ihmistä maailmassa kärsii aliravitsemuksesta. Aliravittujen määrä on viimeisten viiden vuoden aikana kasvanut arviolta 150 miljoonalla hengellä. Valiokunta toteaa tässäkin yhteydessä, että Suomessa ruuantuotan-

toon soveltuvat maa-alat tulee pitää tuotannossa ja ruuantuotannon osaaminen on säilytettävä kaikissa elintarvikeketjun osissa.

Myös komission tiedonannossa esitetään arvioita maatalouden toimintaympäristön muutoksesta mm. elintarvikkeiden saatavuuteen liittyen. Maailmanlaajuisesti pienempien varastojen ja ilmastonmuutoksen tuomien sään ääri-ilmiöiden seurauksena riski maataloustuotteiden entistä suuremmista hintavaihteluista on olemassa. Tuotantopanosten hinnat (erityisesti öljy, energia ja lannoitteet) ovat kohonneet ja näyttävät jäävän pysyvästi korkeammalle tasolle, vaikka perusmaataloustuotteiden hinnat alenisivat. Kilpailu sisämarkkinoilla kiristyy, sillä mahdollinen tuleva WTO-sopimus, muu kaupan vapauttaminen sekä EU:n yksipuoliset myönnytykset lisäävät maailmanmarkkinoiden avoimuutta ja kolmansien maiden tuotteiden pääsyä EU:n markkinoille ja toisaalta vähentävät EU:n mahdollisuutta käyttää vientiä edistäviä toimia.

Valiokunta toteaa, että EU:n maataloustuotannolle on asetettu muita maanosia tiukempia hygieniaan, tuotteiden jäljitettävyyteen, eläinten hyvinvointiin ja ympäristön huomioimiseen liittyviä vaatimuksia, jotka nostavat kustannuksia. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että kolmansista maista tuotaville elintarvikkeille asetetaan samat vaatimukset kuin mitä EU:ssa valmistetuilta tuotteilta edellytetään. Valiokunta on kiinnittänyt asiaan erityistä huomiota myös valtioneuvoston selonteosta ruokapolitiikasta antamassaan lausunnossa (VNS 6/2010 vp — MmVM 25/2010 vp).

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että EU:n omavaraisuus on erittäin alhainen kotieläintuotannon alalle tärkeän kasvivalvauksen tuotannossa. Häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi tulee kehittää maatalouspolitiikan keinoja, joilla lisätään kasvivalvaukstuotantoa EU:ssa.

Valiokunta katsoo, että ruokaturvallisuus korostaa tarvetta huolehtia jatkossakin maanviljelyn toimintaedellytyksistä EU:n kaikilla alueilla mukaan lukien syrjäisimmätkin luonnonolosuhteiltaan vaikeat alueet. Sen vuoksi EU:n maatalouspolitiikkaa tulee uudistaa ottaen huomioon Eurooppa-neuvoston vahvistama periaate, jonka mukaan maataloutta on voitava harjoittaa koko EU:n alueella. Jokaisella maalla on oikeus ja velvollisuus huolehtia huoltovarmuudestaan myös elintarvikkeiden osalta. EU tarvitsee tulevaisuudessa tehokasta, toimivaa ja luonnonolosuhde-eroja tasaavaa maatalouspolitiikkaa. Myös ilmasto- ja luonnonolosuhteiltaan epäsuotuisilla ja syrjäisillä alueilla on voitava taata kestävän perheviljelmäpohjaisen maataloustuotannon jatkuminen ja sen toimintaedellytysten turvaaminen sekä näiden alueiden asuttuna pitäminen.

Koska maataloustuotannon olosuhteet vaihtelevat huomattavasti eri puolilla EU:n aluetta, luonnonhaittakorvausjärjestelmä ja kohdenneutut tuotantoon sidotut tuet ovat välttämättömiä tämän periaatteen toteuttamisessa. Tuotantosi-donnaisia tukia tarvitaan erityisesti tuotannon kannalta herkillä alueilla tai erityisillä tuotannonaloilla, joilla on muutoin vaarana tuotannon loppuminen tai tuotannon yksipuolistuminen.

Korvaus- ja tukitoimilla tulee tasapainottaa EU:n eri alueiden välisiä maatalouden kilpailukykyeroja.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission julkistama tiedonanto yhteisen maatalouspolitiikan suuntaviivoista ei ole kovin yksityiskohtainen, mikä pätee erityisesti politiikan tulevaa rahoitusta koskeviin asioihin. Koska minkäänlaisia budjettilukuja ei ole käytettävissä, tiedonanto sisältääkin lähinnä luonnoksen niistä periaatteista, joita yhteisessä maatalouspolitiikassa tullaan tulevaisuudessa noudattamaan. Jotta EU voi vastata sen maatalouden ja maaseudun haasteisiin samoin kuin tavoitteisiin, EU:n rahoituksen tulee olla riittävää. Rahoitus maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tuleekin pitää asetettujen tavoitteiden edellyttämällä tasolla. Mikäli yhteiselle maatalouspolitiikalle asetetaan jatkossa uusia tavoitteita, on rahoitusta vastaavasti lisättävä.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että maatalouden ja maaseudun kehittämisen kokonaisvaltaisen näkemyksen ja toimenpiteiden johdonmukaisuuden varmistamiseksi on perusteltua ylläpitää nykyistä rakennetta, jossa maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitus tapahtuu kahden pilarin kautta. Ensimmäinen pilari kattaisi tilatukijärjestelmän ja markkinatoimet ja toinen pilari yhteisrahoitetut maaseudun kehittämistoimenpiteet. Valiokunta katsoo myös, että EU:n maatalouspolitiikan I pilarin (suorat tuet ja markkinatoimet) rahoituksen tulee pysyä nykyisenkaltaisena eli täysin EU-rahoitteisena.

Valiokunta pitää tärkeänä, että tavoitteena EU:n kokonaan rahoittamissa suorissa tuissa on tukijärjestelmä, joka on tasaisempi ja oikeudenmukaisempi jäsenmaiden välillä kuin nykyinen järjestelmä. Linkkiä tuen ja sen historiallisen viitteen välillä pitää arvioida uudelleen. Tuessa tulee ottaa huomioon erilaiset olosuhteet Euroopan maiden välillä, kuten tuotantokustannukset, maan hinta ja yleiset elinkustannukset.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että viljelijöiden näkökulmasta EU:n maatalouspolitiikan suurena heikkoutena on lyhytjänteisyys. Suomen 15-vuotisen EU-jäsenyyden aika-

na maatalouspolitiikkaa on jo uudistettu useita kertoja. Edellinen merkittävä maatalouspolitiikan uudistus, EU:n maatalouspolitiikan terveystarkastus, on vasta saatettu toimeenpanovaiheeseen. Valiokunta korostaakin sitä, että maataloustuotanto on pitkäjänteistä toimintaa ja tarvitsee ehdottomasti myös pitkäjänteistä poliittista ohjausta.

Edellä esitetystä käy jo ilmi, että tiedonannossa ei oteta suorien tukien järjestelmää lukuun ottamatta kovinkaan yksityiskohtaisesti kantaa siihen, miten ja minkälaisilla uusilla keinoilla tulevaisuuden haasteisiin voidaan vastata paremmin. Esimerkiksi viime aikoina korostunut hinta- ja tuotantoriskien hallinta ohitetaan tiedonannossa melko lyhyesti. Markkinatoimenpiteistä mainitaan lähinnä nykyisenkaltaiset turvaverkot. Parin viime vuoden hintaheilahtelut ovat kuitenkin osoittaneet, että käytössä olevilla keinoilla on ollut vaikea reagoida nopeisiin muutoksiin. Valiokunta katsookin, että muun muassa interventiojärjestelmiä ja vienninedistämis-toimia tarvitaan edelleen. Lisäksi uusia turvaverkkoja tulee luoda.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että yhteisen maatalous- ja maaseudun kehittämisspolitiikan yksinkertaistamistyössä edetään konkreettisesti ja mahdollisimman nopeasti.

Keskeisiä kysymyksiä

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteisen maatalouspolitiikan I pilarin CAP-tuilla on erityisen suuri merkitys vilja- ja nautatilojen tuloihin. Ilman maatalouden CAP-tukea viljan tuotannon kannattavuus romahtaa ja vilja-ala vähenee voimakkaasti. Naudanlihantuotannolle maksettavan CAP-tuen irrottaminen tuotannosta puolestaan alentaa naudanlihantuotantoa merkittävästi. Erityisesti emolehmistä maksettavan, tuotantosidonnaisen tuen merkitys kotimaisen naudanlihan tarjonnassa on suuri. Emolehmäpalkkioiden irrottaminen katkaisee emolehmien määrän kasvun, mikä nopeuttaa entisestään naudanlihantuotannon vähenemistä. Yhteisen maatalouspolitiikan terveystarkastuspäätöksen yhteydessä vuonna 2008 Suomi sai poikkeuksen maksaa kymmenen prosentin osuus CAP-tuista

edelleen tuotantoon sidottuna, mikä mahdollisti tuotantoon sidottujen tukien säilymisen nautatiloilla lähes ennallaan. Valiokunta katsookin, että mahdollisuus tuotantoon sidottuun tukeen on säilytettävä.

Suomen kannalta ratkaisevaa on myös se, kuinka tämän uudistuksen kanssa samaan aikaan tehtävä epäedullisten alueiden tukijärjestelmän uudistus vaikuttaa Suomen oikeuteen maksaa luonnonhaittakorvausta eli LFA-tukea koko maassa. Suomen maatalouden näkökulmasta jatkuvuus II pilarin ympäristötuessa ja luonnonhaittakorvauksessa on välttämätön. Suomessa II pilarin tukien osuus on moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi ja se koostuu valtaosin hehtaariperusteisesta ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksesta. Näillä tuilla on suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodostuksessa. Ympäristötukea ja luonnonhaittakorvausta maksetaan vuosittain yhteensä noin 750 miljoonaa euroa ja EU:n kokonaan maksamaa CAP-tukea noin 550 miljoonaa euroa. Tukijärjestelmän II pilarin tukien aleneminen vaikuttaisi samansuuntaisesti kuin CAP-tuen aleneminen eli alentaisi erityisesti viljan tuotantoa, mutta vaikuttaisi epäedullisesti myös nautakarjatalouteen. Näin siksi, että LFA- ja ympäristötuilla on tärkeä osuus näiden tuotantosuuntien tulonmuodostuksessa. Lisäksi LFA- ja ympäristötuissa on kotieläintiloille suunnattuja lisäosia ja toimenpiteitä.

Suomen maatalouden keskeisiä asioita ovatkin EU:n rahoittamien tukien kokonaistaso sekä tuotantosidonnaisten tukien maksamisen mahdollisuudet myös vuoden 2013 jälkeen. Lisäksi on otettava huomioon, että EU-tukien tasossa tai muodossa tapahtuvat muutokset heijastuvat todennäköisesti myös Suomen kansallisiin tukiin (liittymäsopimuksen artikkelit 141 ja 142). EU-tukien aleneminen lisäisi tuotantosidonnaisten kansallisten tukien tarvetta, jotta tuotanto ja investoinnit olisivat kannattavia.

Valiokunta katsoo, että erityisen herkille tuotteille, kuten maidolle, pitää luoda kiintiöjärjestelmää vastaava uudenlainen sääntelykehikko, jolla tuotannon tasapaino ja siten markkinoilta saatava kohtuullinen tuottajahinta voidaan tur-

vata. Muutoin EU:n päätös maitokiintiöjärjestelmän alasajosta heikentää oleellisella tavalla Suomen maidontuotannon toimintaedellytyksiä tulevaisuudessa.

Valiokunta toteaa, että EU:n sokerin ja tarkkelysperunan tuotantokiintiöt ja kansallinen tuki ovat turvanneet suomalaisen sokerin ja perunatarkkelyksen tuotannon jatkumisen. Tuotannon jatkuminen tulee turvata myös tässä uudistuksessa.

Muita näkökohtia

Tiedonannon linjauksen mukaan suorien tukien järjestelmä koostuisi jatkossa neljästä eri elementistä: perustuki, ympäristölisäosa, luonnonolosuhtelienlisäosa ja tuotantosidonnainen lisäosa. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että ehdotus I pilarin suoriin tukiiin lisättävästä "vihreästä osasta", joka velvoittaisi viljelijät ilmastonmuutoksen torjuntatoimiin ja muuhun ympäristönsuojeluun, edustaa suurinta periaatteellista muutosta nykyisen maatalouspolitiikan rakenteeseen. Alun perin komissio halusi siirtää myös epäsuotuisten alueiden tuen II pilarista suorien tukien pilariin, mikä aiheutti keskustelua laajalti jo etukäteen. Jäsenmaiden vastustuksen vuoksi tämä tuki on komission lopullisessa ehdotuksessa kirjattu molempiin pilareihin.

Valiokunta pitää välttämättömänä varmistaa maatalouspolitiikan I pilarin alla mahdollisesti toteutettavan vihreän tukielementin osalta asian jatkokäsittelyssä se, ettei järjestelmän toimeenpano ainakaan lisää byrokratiaa, lisävalvontaa tai kustannuksia. Eri jäsenmaiden ja eri alueiden olosuhteet tulee myös ottaa huomioon järjestelmässä, ja alueille tulee antaa mahdollisuus valita EU-tasolla hyväksytyissä puitteissa niille parhaiten soveltuvat toimenpiteet. Ehdotuksen suhdetta hyvän maatalouskäytännön ehtoihin sekä ympäristötukijärjestelmään tulee myös selvittää. Komission esittämät uudet ympäristötoimet on toteutettavissa tehokkaasti vapaaehtoisuuteen perustuvalla ympäristötukijärjestelmällä, jonka toteuttamisesta ja viljelijöiden sitoutumisesta on Suomessa jo kokemusperäistä tietoa.

Koska maataloustuotannon olosuhteet vaihtelevat huomattavasti eri puolilla EU:n aluetta, valiokunta korostaa vielä uudelleen sitä, että luonnonhaittakorvausjärjestelmän (LFA) ohella kohdennetut tuotantoon sidotut tuet ovat avainasemassa kestävän maataloustuotannon ylläpitämisessä niillä yhteisön alueilla, joilla on muutoin vaarana tuotannon loppuminen tai tuotannon yksipuolistuminen. Näillä voidaan tasapainottaa yhteisön eri alueiden välisiä maatalouden kilpailukykyeroja sekä myös eri tuotantosuuntien välisiä eroja.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti valiokunta pitää tärkeänä, että sekä maatalouden ympäristötuet että luonnonhaittakorvaus kuuluvat osarahoitettuihin tukina II pilariin. Mikäli osa toimenpiteistä siirretään pilarista toiseen, on tärkeää, että niitä vastaava rahoitus siirtyy myös pilareiden välillä. Epäsuotuisten alueiden tukijärjestelmää koskevassa uudistuksessa LFA-alueet sekä maksettavan tuen taso tulee määritellä objektiivisten luonnonhaittaa koskevien kriteerien ja laskelmien perusteella eikä asetuksessa pidä olla tuelle keinotekoista kattoa. Koko Suomen tulee pysyä LFA-tukikelpoisena alueena.

Maatalouden tukipolitiikalla ei voi ratkaista kaikkia ongelmia. Tärkeää on myös markkinoiden toiminta ja niiltä saatava tuotto. Koko yhteisön tasolla tulee kiinnittää huomiota maataloustuotteiden markkinoiden parempaan toimivuuteen, jotta ketjun kaikille osapuolille taataan tasavertainen neuvotteluasema ja oikeudenmukainen osuus markkinoilta saatavasta tuotosta. Alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa on parannettava. Valiokunta painottaa sitä, että maataloustuotannon säilyminen edellyttää sen kannattavuuden ja viljelijöiden tulojen turvaamista.

Valiokunta toteaa, että komission esittämät tavoitteet maaseudun kehittämiselle muistuttavat pitkälti käynnissä olevan ohjelmakauden maaseudun kehittämisen tavoitteita. Keskeisiä tavoitteita ovat maatalouden kilpailukykyyn lisääminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja tasapainoinen alueellinen kehitys. Valiokunta yhtyy komission kantaan siinä, että toimenpiteiden tulee olla nykyistä paremmin kohdennettuja ja tavoitteellisempia.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Erkki Pulliainen /vihr
jäs.	Lasse Hautala /kesk	Kari Rajamäki /sd
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Satonen /kok
	Mats Nylund /r	Katja Taimela /sd
	Pentti Oinonen /ps	Pekka Vilkuna /kesk.
	Klaus Pentti /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.